

Jadwiga Chudziakowa, Olga Romanowska, Wiesława Matuszewska-Kola

Mogilno

Informator Archeologiczny : badania 8, 182-184

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na północ i wschód od badanego systematycznie obszaru założono dwa rowy sondażowe o długości 20 i 15 m. Wyeksplorowano 57 pochówków ciałopalnych, w tym 3 popielnicowe i 54 jamowe. Liczba pochówków na tym obiekcie wynosi 61 / 4 pochówki uzyskano w trakcie interwencji terenowej w roku 1973/. Gęstość występowania pochówków wynosi 20 na 100 m². Wkopy grobowe stanowiły płytkie jamy niekiedy z intensywną spalenizną lub głębokie, duże jamy o brunatnym tłustym wypełnisku. Materiał kostny zachowany szczątkowo. W dwóch wypadkach zaobserwowano w jamach szczątki kości zwierzęcych. W jednym wypadku stwierdzono na powierzchni jamy obstawę z kamieni. Zaobserwowano również jamy przykryte pojedynczymi kamieniami. Obserwacje stratygraficzne sugerują, że cmentarzysko mogło być użytkowane w dwóch fazach. Wyposażenie pochówków należy do rzadkości. Prawie we wszystkich pochówkach jamowych odkrywano gruz ceramiczny. Do bogato wyposażonych należą nieliczne groby popielnicowe.

Badania pozwoliły na określenie charakteru i chronologii stanowiska, ustaliły w przybliżeniu granicę występowania pochówków oraz rejon zniszczenia obiektu.

MOGILNO

Katedra Archeologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Badania prowadziły dr Jadwiga Chudzikowa /autorka sprawozdania/, mgr Olga Romanowska, mgr Wiesława Matuszewska-Kola. Finansował WKZ w Bydgoszczy. Pierwszy sezon badań. Zespół klasztorny pobeńdyktyński. Osada wczesnośredniowieczna /VIII-X w./, gród wczesnośredniowieczny /X-XII w./, obiekt klasztorny /XI-XVII/.

Tegoroczne prace skoncentrowano przede wszystkim na terenie obiektu sakralnego, a tylko jeden wykop przeprowadzono na zewnątrz, od wschodniej strony klasztoru.

Badaniami objęto zakrystię. Szeroko płaszczyznowe wykopy, pozwoliły na prześledzenie wszystkich kolejnych przemian architektonicznych, jakie miały miejsce na tym niewielkim odcinku. Ustalono, że pomiędzy XV a XVIII wiekiem, pomieszczenie obecnej zakrystii /przypuszczalnie tej funkcji pierwotnie nie pełniło/, uległo trzykrotnym przebudowom. Natomiast w wieku XIII/XIV w miejscu zakrystii biegł mur obronny klasztoru, zalegający obecnie na głębokości 4,10 m od poziomu podłogi zakrystii, którego fundament stanowiły kamienie oraz wtórnie użyte ciosy romańskie. Pochodzą one zapewne z pierwszej przebudowy kościoła romańskiego, którą wstępnie datuje się na koniec XIII wieku.

Kontynuowano również prace wzdłuż naw kościoła. We wschodniej partii nawy północnej przy prezbiterium istnieją analogiczne jak i odkryte w nawie południowej, schodki romańskie, wiodące do obecnej krypty wschodniej. Schody zachowane są w stanie nienaruszonym do ośmiu stopni. W dużej części zachowane jest również romańskie sklepienie klatki schodowej wykonane z kamienia pochodzenia wulkanicznego. Odkrycie to potwierdza przypuszczenie wysuwane już wcześniej o istnieniu dwupoziomego prezbiterium w romańskim kościele.

Badania w tej partii kościoła ujawniły fragment fundamentu transeptu romańskiego uchwytnego w północnym murze kościoła. Przebadano również fundament filaru romańskiego. Filar w ramach prac architektonicznych odkuto, odsłaniając kostkę granitową z jakiej został wykonany. Okazało się, że filar ulegał w czasach późniejszych licznym przeróbkom, zmieniającym nawet jego pierwotny kształt, co jest wyraźnie uchwytnie nawet w partii fundamentowej.

Podobnie jak w nawie południowej tak i tutaj odsłonięto kilka grobów zalegających w trzech poziomach pod posadzką kościoła, które pochodzą z wieku XV do XVI. Brak grobów starszych.

Stratygrafia w tej partii kościoła przedstawia się nieco inaczej niż w nawie południowej. Odkryto tu bowiem tylko szczątkowo zachowane ślady zniszczonej warstwy, którą można datować na VIII -X w. W środkowej części wykopu stwierdzono również silne zniszczenie warstwy wczesnośredniowiecznej z X-XII wieku przez późniejsze wykopy grobowe.

Dalsze prace wykopaliskowe przeprowadzone zostały w zachodniej części nawy północnej. Przebadano romański fundament muru północnego nawy. Stwierdzono analogiczny, jak w nawie południowej fundament nie istniejącego już dziś filaru gotyckiego. Sugeruje to, że nawy kościoła mogły być dłuższe o jedno przęsło. Stwierdzenie to wymaga oczywiście jeszcze dalszych badań zarówno architektonicznych jak i archeologicznych. Rozpoczęto prace archeologiczne w kaplicy północnej w celu przebadania biegu pierwotnych fundamentów romańskiego kościoła w zachodniej części obiektu. Wyniki będą znane dopiero po ukończeniu prac w przyszłym sezonie badawczym.

Istotne wyniki uzyskano w wykopie przeprowadzonym na zewnątrz obiektu, po wschodniej stronie klasztoru. Odkryto tu bardzo dobrze zachowane ślady wału wczesnośredniowiecznego grodu z X-XII wieku, pozwalające na częściową już rekonstrukcję zasięgu przestrzennego osady grodowej.

Prace architektoniczne skoncentrowano na północnej nawie kościoła. Odsłonięto, częściowo już odkryte w ub. roku, dobrze zachowane dwa portale. Jeden przypuszczalnie późnoromański, chronologia drugiego portalu narazie trudna do ustalenia. W ramach prac architektonicznych wyeksponowano górne partie nawy północnej.

Uzupełnieniem badań na obiekcie w Mogilnie, stały się penetracje podwodne pletwonurków z Bydgoskiego Klubu Archeologii Podwodnej. Ekipa badająca dno Jeziora Mogileńskiego, natrafiła na konstrukcje drewniane zalegające w mule jeziornym na głębokości około 4 m od powierzchni lustra wody. W cza-

Wstępnych penetracji ustalono, że odkryta konstrukcja składa się z dwóch rzędów pali wbitych w różnych odstępach w mul jeziora. Pale te, połączone są ze sobą legarami. Na tej konstrukcji spoczywają poprzeczne belki z prostokątnym otworem czopowym na obydwu końcach. Odkrycie to sugeruje, że mamy do czynienia z konstrukcją mostową, łączącą oba brzegi jeziora. Zbyt jednak krótkie penetracje nie pozwalają na pewne określenie funkcji odkrytych relikwów. Z uwagi na wielką rangę odkrycia, planowane są w przyszłym sezonie badania, pozwalające na dokonanie pełnej inwentaryzacji odkrytych konstrukcji.

Warto zaznaczyć, że w br. przeprowadzone zostały badania powierzchniowe brzegów Jeziora Mogileńskiego. W trakcie badań stwierdzono w rejonie istnienia bogatego osadnictwa, które wstępnie można datować na X-XII w. czyli w czasie odpowiadającym istnieniu na wzgórzu klasztornej osady grodowej, wraz z jej pierwszym kościołem. W tym świetle sprawa traktu komunikacyjnego przez jezioro nabiera dużo cech prawdopodobieństwa.

MUSZYNA, pow. Nowy Sącz

Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego
w Krakowie

Badania prowadziła dr hab. Maria Cabalska. Finansował WKZ i UJ. Drugi sezon badań. Gródek możnawładczy XII-XV w. Zamek XV/XVI w.

Zespół osadniczy w Muszynie położony na ostatnim wypiętrzeniu pasma górskiego wznoszącego się między potokami Muszynką, a Szczawnikiem, składa się z gródka na kulminacji i z zamku zbudowanego na urwistej płaszczynie nad samym Popradem. Daje mu to centralne posadowienie w stosunku do doliny, co w wypadku gródka podkreśla fakt umieszczenia w obszarze bardziej ciążącym ku dolinie Muszynki niż Popradu. Badania na gródku skoncentrowano na majdanie, gdzie zebrano silnie zmytą warstwę kulturową, spoczywającą na zeskalonym płytowym piaskowcu. W trakcie badań odsłonięto ślady zewnętrznych obwałowań drewniano-ziemnych oraz pozostałości po wewnętrznej zabudowie drewnianej i murowanej. W warstwie odkryto liczne ułamki skorup, kości zwierzęcych, militaria: jak groty kuszy, ułamek miecza i fragment wędzidła koluszkowego oraz 10 monet. Sześć z nich to monety Władysława Pogrobowca, Węgry 1450-1457, 3 węgierskie nieokreślone XIV/XV w., denar koronny Jana Olbrachta 1492-1501 i jedna XIX w.

W świetle danych wykopaliskowych ustalono, że gródek należy wiązać z możnowładczą rodziną Wysza scholastyka krakowskiego, który legował go kapitule w r. 1280. Od tego czasu do kłęski biskupa Muskaty znajdował się w posiadaniu kapituły, a po konfiskacie za Władysława Łokietka przeszedł na własność króla aż do panowania Władysława Jagiełły, który w r. 1391 odda-